

Курман Т.В.

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри земельного та аграрного права

Органічне сільське господарство: поняття та питання запровадження в Україні

Запровадження концепції сталого розвитку у сферу сільськогосподарського виробництва актуалізує розвиток альтернативних форм сільськогосподарського виробництва. Найбільш перспективною та нормативно врегульованою на сьогодні є така з них як органічне сільськогосподарське виробництво. Нині спостерігається загальносвітова тенденція до зростання попиту на якісні та безпечні продукти харчування, особливої популярності у цьому сенсі набувають органічні продукти. В Україні останніми роками також спостерігається збільшення обсягу внутрішнього ринку споживання органічної продукції, зростає попит на органічні продукти харчування, все більше сільськогосподарських товаровиробників проявляють зацікавленість у вирощуванні саме

органічної продукції.

Теоретико-правові питання розвитку органічного сільського господарства не лишилися поза увагою науковців. Вони розглядаються у працях Н.А. Берлач, С.І. Бугери, Х.А. Григор'євої, В.М. Єрмоленка, В.М. Корнієнко, Н.В. Кравець, П.Ф. Кулинич, С.О. Лушпаєва, О.Л. Мініної, Д.С. Піддубної, С.М. Романко, О.М. Савельєвої, А.М. Статівки, В.Ю.Уркевича, О.М. Туєвої та ін. Проте, дана проблематика й на сьогодні залишається не висвітленою повною мірою.

Вбачається, що органічне сільське господарство як одна із альтернативних форм ведення сільськогосподарського виробництва являє собою новітню, адаптовану до навколишнього природного середовища систему господарювання, яка виходить із цілісного підходу та полягає у такому веденні сільськогосподарського виробництва, за якого забезпечується його сталий розвиток задля забезпечення потреб теперішнього та майбутніх поколінь людей в органічній продукції рослинництва, тваринництва, аквакультури та агролісівництва.

На сьогодні, як вбачається, розвиток органічного сільського господарства стримує низка чинників, які за сферою виникнення можна поділити на зовнішні і внутрішні. Зовнішні стримуючі чинники виникають у зовнішньому середовищі стосовно сільськогосподарського товаровиробника. Серед них можна виділити: 1) правові – це, насамперед, значна кількість прогалин і дефектів у законодавстві, що врегульовує відносини у сфері органічного сільського господарства; 2) економічно-соціальні – високі фінансові витрати при переході на цю форму господарювання (лише сертифікація потребує значних коштів – приблизно 30 тис. грн. залежно від виду продукції, площі, обсягів виробництва), відсутність стимулювання розвитку органічного сільського господарства і підтримки органічних виробників з боку держави, низький рівень життя значної частини населення, який не дозволяє купувати дорожчі, хай навіть

і органічні, продукти; 3) об'єктивно-природні – нинішній стан сільськогосподарських угідь, водних об'єктів, лісів, повітря, всього навколишнього середовища, які десятки років використовувалися в цілях традиційного сільськогосподарського виробництва. З моменту прийняття Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» минуло лише чотири роки. Навряд чи за цей час природне середовище могло цілком само відновитися та очиститися від забруднюючих його хімічних сполук і речовин. Більше того, переважна частина сільськогосподарських виробників на даний час займається традиційним виробництвом продукції рослинництва, тваринництва, аквакультури та лісівництва. Зони органічного виробництва не відмежовані від зон традиційного виробництва. Отже, з вітром, водою, комахами тощо на земельні ділянки, де ведеться органічне виробництво, можуть потрапляти хімічні речовини, відбуватися запилення пилом сільськогосподарських культур, що вирощуються в рамках традиційного виробництва. Таким чином, про національне органічне сільське господарство і органічну продукцію та сировину можна говорити лише умовно. Слід вважати, що на даний час має місце перехідний період. При чому доцільно такий період встановити не лише для окремих виробників, які вирішили займатися органічним сільським господарством (про що йде мова у ч. 1 ст. 30 Закону), а й в цілому для тих територій (зон), які будуть визначені як придатні для ведення такого господарства.

Що стосується внутрішніх чинників, то вони характеризують самого виробника. Це можуть бути: чинники економічного характеру (відсутність необхідних коштів, трудових ресурсів тощо), чинники особистісного характеру (спрямованість лише на отримання максимального прибутку без уваги до довкілля і природних ресурсів, реалізація під маркою органічної продукції (сировини) продукції традиційного виробництва та ін.), чинники земельного характеру (відсутність придатних для ведення органічного

сільського господарства земельних ділянок, розташування у зонах, придатних для ведення органічного сільського господарства тощо). Як вбачається, комплексне подолання цих чинників створить підґрунтя для активного розвитку органічного сільського господарства в Україні.

Вбачається, що Україна має великий потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції та її реалізації шляхом експорту, а також у середньостроковій перспективі для її постачання на внутрішній ринок. Адже продукція органічного походження стає все більш привабливою як для європейського, так і для національного споживача. Враховуючи це Україна може стати одним із головних експортерів такої продукції як на ринку ЄС, так і на світовому ринку. Доцільність впровадження в Україні органічного сільського господарства також зумовлюється також необхідністю відтворення родючості ґрунтів та збереження навколишнього середовища, розвитку сільських територій, підвищення рівня життя сільського населення, а також ефективності і сталого розвитку сільськогосподарського виробництва, забезпечення населення якісною та екологічно безпечною продукцією, поліпшення іміджу України як виробника і експортера високоякісної органічної продукції та забезпечення продовольчої безпеки нашої держави.

**Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЕДЕННЯ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА»

29-30 вересня 2017 року

Харків - 2017

Правові засади ведення органічного землеробства: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (29-30 вересня 2017 року) / за ред. Шульги М.В. – Харків: «Доміно», 2017. – 246 с.

За зміст та якість матеріалів відповідальність несуть автори публікацій.